

Oud en Nieuw

De Grote Drie: v.l.n.r. Toon Hermans, Wim Sonneveld (op piano) en Wim Kan. Foto Gaby Hermans

Eén van de leukste dingen van Oudejaarsavond is voor mij, naast de champagne, de Oudejaarsconference.

Ik ben altijd heel nieuwsgierig hoe de cabaretier van dienst de gebeurtenissen uit

het afgelopen jaar aan elkaar rijgt met een rode draad. Hoe hij bijzondere links legt en combinaties maakt, of hij een positieve of negatieve houding aanneemt ten aanzien van de gebeurtenissen en welke boodschap hij ons wil meegeven richting het nieuwe jaar.

Deze Oudejaarsavond was het voor de tiende keer de beurt aan Youp van 't Hek. En naast de vragen over hoe en of de Oudejaarsconference dit jaar wel door zou gaan, ging het er van te voren vooral over of Youp nog wel een goede Oudejaars zou kunnen afleveren. Waren zijn grappen nog wel passend bij deze tijd? Was hij wel 'woke' genoeg, zouden zijn grappen niet te hard zijn? En was hij er na zijn Corona besmetting lichamelijk wel toe in staat? Kortom, er werden grote vraagtekens geplaatst bij de grote meester.

Met soortgelijke vraagtekens kreeg Toon Hermans in zijn carrière ook te maken. In de jaren '70 werd Toon door diverse recensenten gebrek aan engagement verweten. Volgens hen was het 'not done' om alleen de clown uit te hangen en de mooi-weer-filosoof te spelen. Er moest stelling genomen worden, een boodschap verkondigd, maar Toon trok zich niets van de kritiek aan. In diverse interviews gaf hij aan dat hij zich bewust was van alle narigheid in de wereld maar dat hij juist probeerde pleisters van liefde en geluk op te plakken. Dat zijn engagement juist zat in het zeggen dat het leven goed is. En dat het wijzen op fouten en rottigheid volgens hem te weinig theater was.

Daarom heeft Toon ook nooit een Oudejaarsconference gemaakt. Hoewel Toon de grondlegger van de One Man Show was, was tijdgenoot Wim Kan de uitvinder van de Oudejaarsconference. In 1954 was Kan voor het eerst op de radio te beluisteren tijdens Oudejaarsavond. Wim Kan werd samen met Toon Hermans en Wim Sonneveld gerekend tot 'de Grote Drie', de drie grootste Nederlandse cabaretiers van de generatie vlak na de Tweede Wereldoorlog, maar inhoudelijk hadden ze weinig met elkaar gemeen. Kan was de politieke conferencier, Sonneveld de

verfijnde kleinkunstenaar en Toon de clown. Maar feit is dat Kan, Sonneveld en Toon het Nederlandse cabaret elk op hun eigen manier hebben vernieuwd.

Youp heeft besloten de Oudejaarstraditie vanaf 2021 over te laten aan de volgende generatie. Maar ook die generatie zal op gegeven moment onder vuur komen te liggen. Want cabaret, zeker wanneer het zwaar politiek en maatschappelijk georiënteerd is, heeft een houdbaarheidsdatum. Denkwijzen veranderen en politieke personen en gebeurtenissen verdwijnen snel uit het collectieve geheugen, waardoor de grappen verloren gaan. Dus zo gek is dat clown uithangen nog niet...

Tessa Reijnders is cultuurwetenschapper. Ze stelde de beleavings-expo Toon Thuis samen en werkt in opdracht van de Stichting Toon Hermans aan de ontsluiting van het privé-archief van Toon. Daarnaast runt zij haar eigen cultureel project-buro.

